

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Joku muu

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

-

Vastaajatahon virallinen nimi:

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Sari Kuningas

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

On tärkeää, että uudessa pykälässä 2 a todetaan velvollisuus soveltaa lakeja samanaikaisesti.

Päihdehuoltolakia on pidetty vanhentuneena jo pitkään ja siellä on ollut muun muassa tahdosta riippumattomaan hoitoon liittyvää sääntelyä, joita ei ole käytännössä sovellettu. Toisaalta kuitenkin päihdehuoltolaki erityislakina on ollut varmistamassa, että päihdeasia on huomioitu myös vahvasti lainsäädännössä. Kannetaan huolta siitä, että riippuvuushäiriöisten asema heikkenee, kun lainsäädäntöä yhtenäistetään ja palveluista säädetä yleislain tasolla.

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Yhteisösosiaalityötä ei kuitenkaan lähtökohtaisesti katsota varsinaiseksi sosiaalipalveluksi, vaan sosiaalityön työmuodoksi, jossa työntekijä kohtaa ihmiset kokonaisvaltaisella työotteellaan arkisissa toimintaympäristöissä ensisijaisesti asukkaan roolissa. Siitä ei myöskään tehdä hallintopäätöstä, kuten yksilö- tai perhekohtaisesta sosiaalityöstä voidaan tehdä. Tulinnanvaraiseksi jää, kuinka velvoittavaa yhteisösosiaalityö on ja voiko asiasta valittaa, kun ei tehdä hallintopäätöstä,

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Hyvinvoinnin ja terveyden (Hyte) edistäminen jää kuntien tehtäväksi, mutta on myös hyvinvointialueiden tehtävää. Tulevasta yhteistyöstä riippuu Hyte -työn onnistuminen. Hyte on monin tavoin tärkeää, koska voidaan yleiseen hyvinvointiin ja elinympäristön viihtyisyyteen vaikuttamalla ennaltaehkäistä mielenterveyden heikkenemistä ja muiden sairauksien puhkeamista.

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Ensinnäkin uudistettu 14 §:n kohta 10 kaventaa palvelua, sillä aiemman päihdetyön, joka on määritelty tarkemmin sosiaalihuoltolain 24 §:ssä, sijaan hyvinvointialueen on järjestettävä ainoastaan päiväkeskustoimintaa ja tilapäistä majoitusta päihdetyön palveluna. Uudistetun muotoilun mukaan päihdetyön palvelut kaventuvat eikä sitä voi pitää tarkoituksenmukaisena asiakkaan näkökulmasta.

Toiseksi tuen tarpeisiin vastaavana sosiaalipalveluna on 14 §:n mukaan järjestettävä mm. kohdassa 10 mainittua päiväkeskustoimintaa ja tilapäistä majoitusta päihdetyön palveluna, mutta 24 §:n mukaan asiasta ei anneta päätöstä. Sosiaalihuoltolain 45 §:ssä säädettyä asiakkaan oikeutta saada kirjallinen päätös ei esitetä muutettavaksi, joten uudistetun sääntelyn pohjalta jää epäselväksi ja

tulkinnanvaraiseksi, onko asiakkaalla kuitenkin oikeus saada päätös myös päiväkeskustoiminnasta ja tilapäisestä majoituksesta päihdetyön palveluna.

Sinänsä asunto ensin –toimintaa ensi asteena matkalla pysyvämpiin asumisratkaisuihin pidetään kannatettavana mallina, sillä ilman asuntoa on mahdoton toipua mistään.

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Sosiaali –ja terveydenhuollon päivystyksen yhteistyöstä säättäminen on tarpeellista, koska näitä ei voi hoitaa erillisinä. Lainsäädäntöehdotus paaluttaa johtovastuun tässä riittävästi.

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Kiireellisten tilanteiden psykososiaalista tukea on suositeltavaa toteuttaa yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä toimintayksiköissä, sosiaali -ja kriisipäivystyksenä.

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Esitys heikentäisi oikeuskäytännössä muotoutunutta tulkintaa oikeudesta saada päihdepalveluja, kun esityksen mukaan ainoastaan raskaana olevalle taataan subjektiivinen oikeus saada riittävät päihdeettömyyttä tukevat palvelut. Kannetaan huolta siitä, millainen on muiden kuin raskaana olevien oikeus saada päihdepalveluita ja minkä sisältöinen on järjestämisvastuu.

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Lainsäädännön selkeyttämisellä pyritään siihen, että toteutuisi kokonaisuus, jossa huomioidaan tarvittaessa samanaikaisesti asiakkaan sosiaalisen tuen ja sosiaalipalvelujen tarve sekä mielenterveyden häiriöiden, fyysisten ja psyykkisten terveysongelmien hoidon tarve. Sosiaali –ja perusterveydenhuollon hoitotakuun tulisi tässä turvata sujuva pääsy palvelujen piiriin. Paikoin ruuhkautunut ja kriisiytynyt perustaso ei selvinne tästä ilman lisäresursointia.

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Lienee arvioitu, miten omatyöntekijälle asetetut vaatimukset vaikuttavat henkilöstöresursointiin ja siten asiakkaan näkökulmasta palvelun saatavuuteen. Lainkohdan perusteluista ei ilmene, miksi omatyöntekijän tulisi olla virkasuhteinen, vaan päinvastoin on todettu, ettei kaikkiin omatyöntekijän tehtäviin välttämättä liity julkisen vallan käyttöä edellyttäviä tehtäviä, jolloin epäselväksi jää miksi lain tasolla kategorisesti edellytetään virkasuhteisuutta. Erityistä tukea tarvitsevien osalta virkasuhteisuus olisi perusteltua. Erityistä tukea tarvitsevien osalta on tarpeen lainsäädännössä mahdollisimman hyvin varmistaa henkilökohtaisten tapaamisten riittävä määrä ja soveltuva toteutusmuoto nimenomaan asiakkaan toiveisiin ja tarpeisiin perustuen. Pykälän esitetystä muodosta ei nyt ilmene riittävällä tavalla asiakaslähtöisyys. Huolena on, että tapaamisia ei esimerkiksi henkilöresurssisysteistä järjestetä riittävästi tai asiakkaan näkökulmasta parhaiten soveltuvalla tavalla. Erityistä tukea tarvitsevat voivat näin ollen jäädä haasteidensa vuoksi ilman riittävää palvelua.

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Ehdotetun sääntelyn riskinä on sosiaalisen puolen häviäminen sekä päihdetyöstä että mielenterveystyöstä, mikä on näiden ongelmista kärsivien asiakkaiden kokonaisvaltaisen sosiaalihuollon mukaisen avun antamisen näkökulmasta selvä heikennys. Tulevaisuuden sote-keskusohjelmissa painotetaan tavoitteina myös yhteistyötä ja integraatiota, joita tämän lakiehdotuksen muutokset eivät toteuta, vaan päinvastoin heikentävät.

Päiväkeskus ja tilapäinen majoitus ainoana järjestämisvelvollisuuden alaisena päihdetyön erityispalveluna kaventaisi asiakkaiden oikeutta laaja-alaiseen sosiaalihuollon päihdetyöhön. Esityksen mukaan palvelussa on mahdollista asioida anonyyminä, eikä siitä anneta päätöstä. Asiakkaalla tulisi kuitenkin olla oikeus saada kirjallinen muutoksenhakukelpoinen päätös päihdetyön palvelusta. Esitetään, että päiväkeskuksesta ja tilapäisestä majoituksesta säädetään erikseen eikä päihdetyön palveluna. Erityislainsäädännöstä luovuttaessa ei voi olla tavoitteena heikentää päihdepalveluja ja niihin pääsyä, vaan päinvastoin.

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Kyllä

Perutelut kyllä vastaukselle:

Jos asiakkaalla on samanaikaisesti mielenterveys-, päihde- ja/tai riippuvuusongelma, on mielenterveys- ja päihdepalveluja järjestettävä hänelle samanaikaisesti. Työnohjauksesta mielenterveys- ja päihde- ja riippuvuuspalveluissa tulee säätää sekä terveydenhuoltolaissa että sosiaalihuoltolaissa.

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Hyvinvointialueelle on tarpeen nimetä ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava toimielin. Hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyön lisäksi on tärkeää määritellä keinot, joilla toiminnan onnistumista hyvinvointialueella seurataan.

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Hoidon jatkuvuuden tärkeys todetaan siirryttäessä perustasolta erityistasolle ja jälleen hoidon siirtyessä takaisin lähettävälle taholle. Samoin huomioidaan hoidon jatkuvuus siirryttäessä nuorten palveluista aikuisten palveluiden pariin. Avoimeksi kuitenkin jää, kuinka tämä jatkuvuus varmistetaan.

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Esityksessä on hyvin huomioitu myös toiminnalliset riippuvuudet, iäkkäiden kotiin vietävä hoito ja kokemusasiantuntijuus.

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Lakiesityksen mukaan opioidiriippuvaiselle potilaalle voidaan antaa vieroitus- ja korvaushoitona opioidilääkkeitä ja että hoitoa voidaan antaa sellaisessa terveydenhuollon toimintayksikössä, jossa on tällaisen hoidon antamiseen perehtynyt hoidosta vastaava lääkäri ja toiminnan edellyttämä muu henkilökunta sekä soveltuvat tilat. Tähän mennessä on ollut mahdollista toteuttaa hoito ja antaa korvaushoitolääkkeitä myös sosiaalihuollon toimintayksiköissä. Tämän tulisi olla mahdollista myös jatkossa, sillä muussa tapauksessa hoitoa antavat yksiköt vähenevät merkittävästi. Tulee siis huolehtia siitä, että myös jatkossa sosiaalihuollon toimintayksiköissä voidaan antaa korvaushoitoa, kun asiakkaan korvaushoidolla on vastuussa oleva lääkäri. Ei ole asiakkaan eikä hyvinvointialueen edun mukaista, että hoitoa antavat toimintayksiköt vähenevät merkittävästi. Terveystoimintayksiköillä tulee jatkossakin mahdollistaa korvaus- ja vieroitushoidon antaminen muussakin kuin terveydenhuollon yksikössä.

Lisäksi pidetään tarpeellisena säädellä ja rajata opioidikorvaushoitolääkkeiden kotiannostelua, koska toiminta on valtakunnallisesti epäyhtenäistä mahdollistaen myös lääkkeiden väärinkäytön.

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Perusteluista jää epäselväksi, tarkoittaako kiireellisyys sitä, että asiaa ei voi siirtää esimerkiksi seuraavaan päivään. Mikäli näin on, esitys parantaa vakavasti vieroitusoireisten hoitopääsyä. Erilaisten tulkintojen välttämiseksi tulisi määritellä, mitä kiireellisyys tarkoittaa.

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Jatkossa kiireellisten tilanteiden psykososiaalisen tuen ensivaiheen johtovastuu olisi sosiaalipäivystyksellä. Sosiaalipäivystykselle lisättävä velvoite kiireellisen tilanteen psykososiaalisen tuen ensivaiheen johtovastuusta edellyttää koulutuksen lisäämistä erityisesti päihde- ja mielenterveysasioissa.

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Huumausainerikoksia tekevästä pääosasta on riippuvuushäiriöisiä. Näissä tilanteissa hoidollinen interventio antaisi useasti paremman vasteen kuin rikosoikeudelliset seuraamukset.

3.9 Onko työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Hyvinvointialueen on järjestettävä toimiva työnohjaus sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon ko. henkilöstölle.

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Terveydenhuoltolain mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen sääntelyyn ehdotetut muutokset ovat hyviä. Palveluihin kuuluvat tutkimus-, hoito- ja kuntoutuspalvelut olisi järjestettävä monimuotoisina palveluina. Sairaala- ja avosairaanhoidon lisäksi on oltava näiden välille sijoituvia, esimerkiksi tehostettuja, liikkuvia ja potilaan kotiin tai arjen elämänpiiriin vietäviä palveluita. Palveluita olisi annettava henkilön, hänen perheensä ja muiden läheistensä tuen, hoidon ja kuntoutustarpeen perusteella. Potilaan siirtyessä terveydenhuollon yksiköstä toiseen tai sosiaalihuollon laitos- tai asumispalveluihin olisi turvattava tarpeen mukaisen hoidon jatkuvuus ja potilaan tarvitseman terveyden- ja sairaanhoidon kokonaisuus.

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Kyllä

Perustelut kyllä vastaukselle:

Kiireellisen hoidon määrittely jää avoimeksi. Kiireettömän hoidon alkamisen hoitotakuu jää avoimeksi.

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Avohoidon ensisijaisuus tulee hyvin esiin.

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Tahdosta riippumaton hoito liitetään hyvinvointialueilla erikoissairaanhoidon. Onko riskinä, että tämä rajaa toimintaa.

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Korvaushoitoa antavana paikkana mainitaan vain valtion mielisairaala. Onko tarkoituksenmukaista rajata tällä tavoin hoitoyksiköitä?

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Jää epäselväksi, missä nämä monipäihderiippuvaiset väkivaltaiset hoidetaan ja miten heidän oikeus hoitoon taataan. Se, että tätä mahdollisuutta ei ole käytetty aiemmin, ei ole johtunut siitä, etteikö tarvetta olisi ollut, vaan puuttuvista yksiköistä.

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Asiakas – ja kuntoutussuunnitelmien osalta ruuhkautunut ja vaillinaisesti resursoitu ja henkilöstövajeesta kärsivä soten perustaso ei kykene todennäköisimmin laatimaan laadukkaita suunnitelmia tarpeeseen nähden. Myöskään Kelan hyväksymiä kuntoutusyksiköitä ei ole riittävästi.

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Esityksen tavoitteet ovat korkealla ja sääntelyllä pyritään takaamaan kattavat palvelut. Säännellään 1) kunnan velvollisuudesta huolehtia ikääntyneen väestönsä hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemisesta sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamisesta kunnassa; 2) iäkkään henkilön palveluntarpeiden selvittämisestä ja niihin vastaamisesta; ja 3) iäkkäille henkilöille järjestettävien palvelujen laadun varmistamisesta. Kannetaan kuitenkin merkittävässä määrin huolta siitä, ettei tavoitteisiin päästä ja lainsäätäjän tarkoitus toteudu. Esimerkiksi jo nyt lain lain mukainen - ja vielä nykytilasta kiristytävä - hoitajamitoitus on tämän hetken tiedon mukaan vähentämässä hoivaa ja sitä tarjoavia yksiköitä monestakin syystä.

8 Laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Lainsäädännössä ei turvata päihdehoitoa tai säännellä yhteistyöstä lastensuojeluyksikön ja riippuvuushäiriöammattilaisten välillä. Usein nykytilassa yhteistyö jää vain huumeseuolojen tulkinnan tasolle. Avoimeksi jää, miten turvataan riittävät mielenterveys – ja päihdepalvelut lastensuojeluyksiköissä.

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Laki turvaisi opioidikorvaushoidon saamisen myös vapausrangaistuksen aikana. Hoitoa toteuttavan henkilöstön koulutuksesta ja osaamisesta tulisi säätää. Lisäksi olisi hyvä mahdollistaa laadukas ostopalvelujen käyttö vaikeassa ja pahenevassa henkilöstötilanteessa.

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Ongelmaksi jää silti edelleen se, että kuntien ja alueiden erilaiset päihdehuollon järjestämistavat ovat aiheuttaneet sen, että palvelua käyttävä asiakas on erilaisessa asemassa myös asiakasmaksujen osalta riippuen siitä, saako hän tarvitsemansa päihdehoidon terveydenhuollon palveluna vai sosiaalihuollosta.

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Kun lakisääteinen velvollisuus järjestää tarpeita vastaavasti päihde -ja riippuvuuspalveluita poistuu, niin todennäköisesti kustannukset siirtyvät terveydenhuollon päivystyspalveluihin ja lisääntyvään lastensuojelutarpeeseen. Käykö niin, että merkittävä osa riippuvaisista jää odottelemaan takaisinsoittoa sote-keskuksen hoidon tarpeen arviopuhelimesta.

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Perustelutekstissä maalailaan toiveikkaasti, että muodostuvilla hyvinvointialueilla on palveluiden järjestäjänä kuitenkin kuntia paremmat edellytykset turvata palvelut ja niihin tarvittavan henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä sovittaa palveluita yhteen lasten, nuorten ja perheiden tarpeiden mukaisesti.

Kun jo nykyisellään sote-keskukset, perhekeskukset, lastensuojelu, lastenpsykiatria, nuorisopsykiatria ja opiskeluterveydenhuolto ovat pahoin ruuhkautuneet, jää avoimeksi, kuinka hyvinvointialueet tämän ratkovat kiristyneillä budjeteillaan ja vailla riittävää henkilöstöä.

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

Aikataulu on varsin tiukka ja uudistuksen toteutumista asetetussa aikataulussa voi pitää kyseenalaisena. Huomiona todettakoon, että jo nyt on esimerkiksi perusterveydenhuollon hoitotakuun voimaantuloa on porrastettu ja sen kattavuutta merkittävästi vesitetty. On mahdollista, että näin joudutaan tekemään myös muiden nyt säädettävien lakimuutosten osalta.

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

Uudistusta pidetään hyvänä.

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Nykytilan ongelma on, että henkilöt, joilla on sekä päihde- että mielenterveysongelmia, ovat palveluissa väliinpuotoajia. Aktiivisesti päihteitä käyttävät eivät saa tarvitsemaansa hoitoa mielenterveysongelmiinsa ja toisaalta mielenterveyspuolella ei ole riittävää osaamista päihdeongelman hoidossa. Esimerkiksi julkisissa hankinnoissa em. ryhmää ei ole osattu riittävästi huomioida.

Esityksessä todetaan: ” Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelujen sisällöissä on käytännössä esiintynyt epäselvyyttä varsinkin rajanvedossa sosiaalityön työmenetelmien ja sosiaalisen kuntoutuksen sekä terveydenhuollon psykososiaalisen hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen kohdennettujen menetelmien välillä. Sisällöltään sosiaalihuolto ja terveydenhuolto olevat tehtävät on kuitenkin pystyttävä erottamaan toisistaan, jotta voidaan määritellä mitä lainsäädäntöä noudatetaan.” Mahdollisissa julkisina hankintoina kilpailutettavissa palveluissa on olennaista, että hankinnan kohde ja siten sovellettava lainsäädäntö tulevat tarkoin määritellyksi hankintayksikön toimesta.

Esityksessä on tuotu esiin, että kuntien käytännön organisoinnissa terveydenhuollon palvelutehtävät ja sosiaalihuollon tehtävät menevät edelleen jossain määrin keskenään sekaisin. Kannetaan huolta siitä, että tämä tulee jatkumaan eikä ihmisten yhdenvertaisuus lain edessä toteudu.

Kun sääntelyä siirretään erityislainsäädännöstä yleislainsäädäntöön, on huolehdittava siitä, ettei asiakkaan oikeutta palveluihin heikennetä. Lainsäädännöllä tulee varmistaa, asiakkaan palveluiden jatkuvuus turvataan, kun hän siirtyy palvelusta toiseen. Tilanteissa, joissa asiakkaalla on samanaikaisesti mielenterveys-, päihde- ja/tai riippuvuusongelma, on mielenterveys- ja päihdepalveluja järjestettävä asiakkaan tarpeen mukaisesti tarvittaessa samanaikaisesti. Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyön tulisi toimia saumattomasti.

Esityksestä jää epäselväksi, mitä hyvinvointialueet jatkossa hankkivat yksityisiltä palveluntuottajilta. Kannetaan huolta siitä, onko hyvinvointialueilla peruspalveluissa riittävää osaamista tähän työhön ja myös siitä, otetaanko epätarkoituksenmukaisesti palveluita pois potentiaalisten ulkoistettavien palveluiden piiristä.

Kuningas Sari
Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr